

Crna Gora 2018

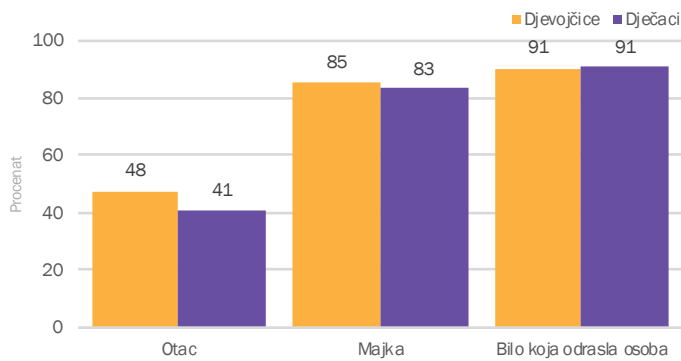
Rodna ravnopravnost

Rodna ravnopravnost znači da djevojčice i dječaci, kao i žene i muškarci uživaju ista prava, resurse, mogućnosti i zaštitu. Ulaganja u rodnu ravnopravnost doprinose cjeloživotnim pozitivnim ishodima za djecu i njihove zajednice i imaju međugeneracijski efekat jer prava i dobrobit djece često zavise od prava i dobrobiti žena. Ovaj kratki pregled pruža uvid u ključne dimenzije rodne ravnopravnosti tokom životnog ciklusa. Osnovni aspekti kojim se bavi uključuju: 1) prvu deceniju života (0-9 godina) kada su rodne razlike često male, posebno u ranom djetinjstvu; 2) drugu deceniju djetinjstva (od 10-19 godina) kada rodne razlike postaju izraženije s početkom puberteta i učvršćivanjem rodni normi; i 3) odraslu dob, kada rodne razlike utiču na dobrobit žena i djevojčica i dječaka.

Sve djevojčice i dječaci preživljavaju i napreduju: prva decenija života

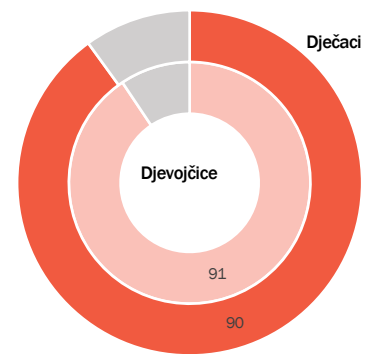
Rana stimulacija i njega koja odgovara na potrebe djeteta

Procenat djece starosti 2-4 godine s kojima su odrasli članovi domaćinstva učestvovali u aktivnostima koje promovišu učenje i pripremljenost djeteta za polazak školu u posljednja tri dana, prema osobi koja je bila u interakciji s djetetom i prema polu djeteta

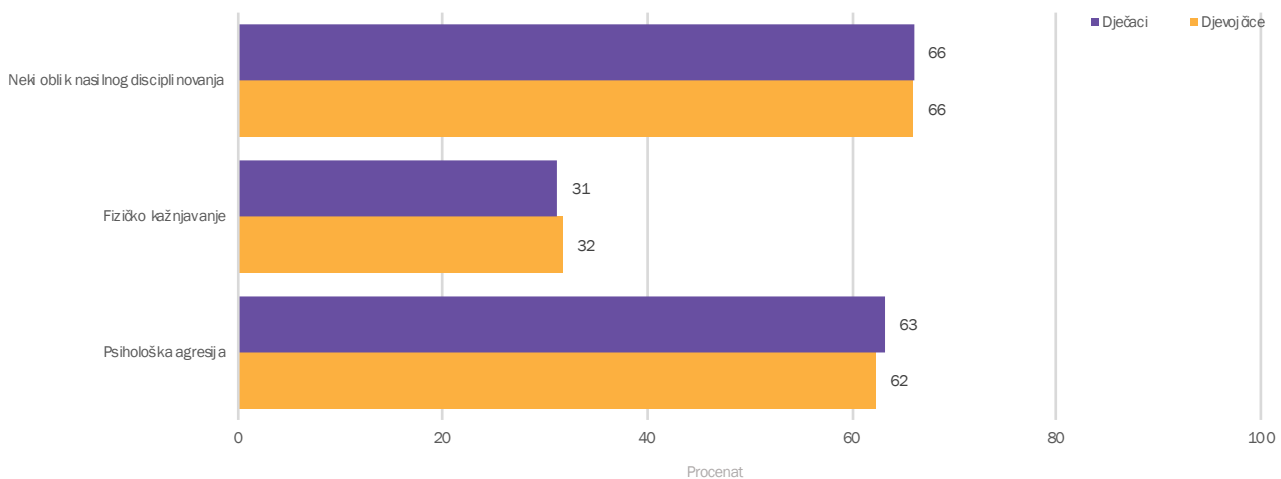
Napomena: Aktivnosti uključuju: čitanje knjiga djetetu; pričanje priča djetetu; pjevanje pjesama djetetu; izvođenje djeteta van kuće; igru sa djetetom; i imenovanje, brojanje ili crtanje stvari s djetetom

Indeks razvoja u ranom djetinjstvu, SDG 4.2.1

Procenat djece starosti 3-4 godine čiji se razvoj prati u najmanje 3 od sljedeća 4 domena: pismenost-poznavanje brojeva, fizički, socijalno-emocionalni i domen učenja, prema polu

Nasilno disciplinovanje, SDG 16.2.1 Razvrstano po polu

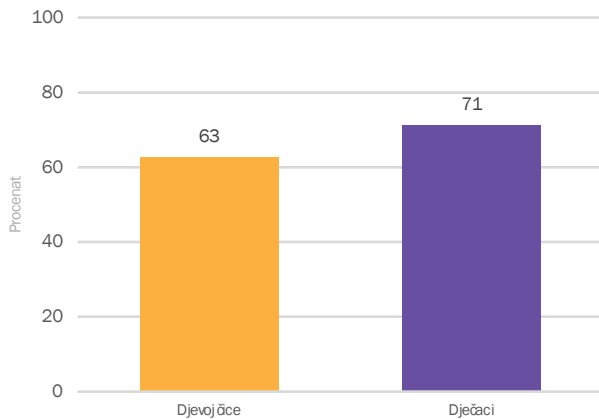
Procenat djece starosti 1-14 godina koja su u proteklih mjesec dana doživjela iskustvo nasilnog disciplinovanja, prema polu
Napomena: Starosna grupa 1-14 obuhvata prvu i drugu deceniju života.

Svaka djevojčica i dječak uči: Prva decenija života

Ulaganje u usluge kvalitetnog obrazovanja u ranom djetinjstvu, prije polaska u školu, kod djece poboljšava ishode učenja. Takođe, njime se povećava efikasnost školskog sistema smanjivanjem stopa ponavljanja razreda i napuštanja škole i poboljšavanjem obrazovnih dostignuća, posebno kada je riječ o djevojčicama i marginalizovanim grupama. Osnovno obrazovanje predstavlja temelj za cjeloživotno učenje. Kada je riječ o ostvarivanju univerzalnog obrazovanja i smanjenju rodnog jaza ostvaren je je značajan napredak, ali rodne razlike na štetu djevojčica i dalje su prisutne u nekim zemljama. Uz to, upravo djevojčice čine većinu svjetske populacije djece koja ne pohađaju školu.

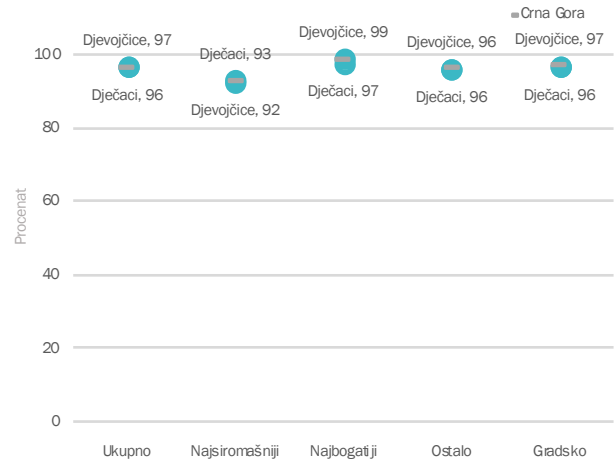
Napomena: Budući da su djeca osnovnoškolskog uzrasta stara od 6 do 14 godina, ovi indikatori uključuju i djecu koja su u drugoj deceniji života.

Stopa učešća u organizovanom učenju, SDG 4.2.2

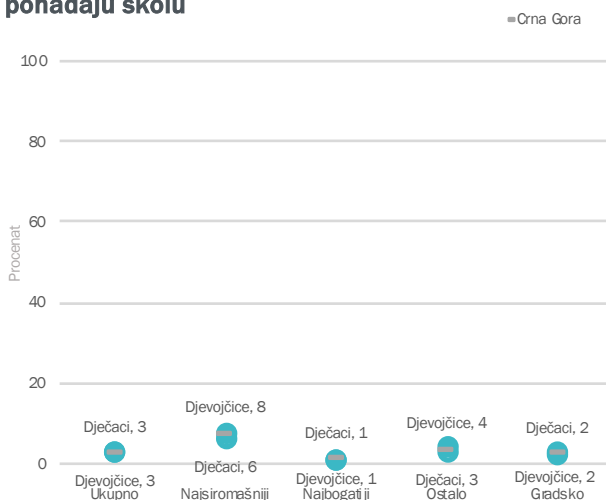
Procentualna distribucija djece koja su godinu dana mlađa od zvaničnog uzrasta za početak školske godine na početku školske godine, prema pohađanju obrazovanja, prema pohađanju programa obrazovanja u ranom djetinjstvu ili osnovnog obrazovanja (prilagođena neto razmjera pohađanja), prema polu

Pohađanje osnovne škole

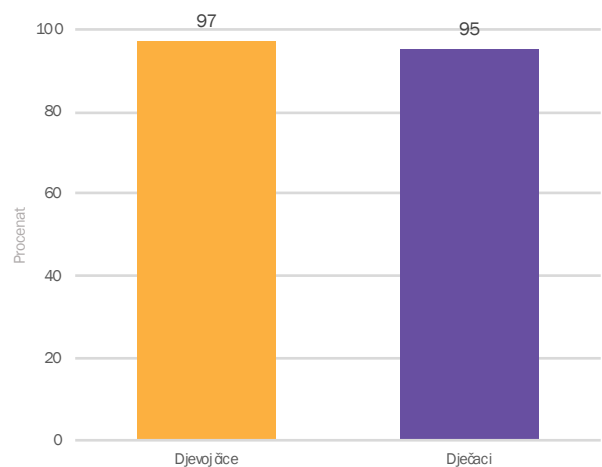
Procenat djece osnovnoškolskog uzrasta koja pohađaju osnovnu ili srednju školu (prilagođena neto razmjera pohađanja), prema kvintilu bogatstva i tipu naselja

Djeca osnovnoškolskog uzrasta koja ne pohađaju školu

Procenat djece osnovnoškolskog uzrasta koja ne pohađaju ni osnovnu ni srednju školu, prema kvintilu bogatstva i tipu naselja

Završetak osnovne škole

Procenat djece 3 do 5 godina starije od predviđene dobi za posljednji razred osnovne škole koji su završili osnovno obrazovanje, prema polu

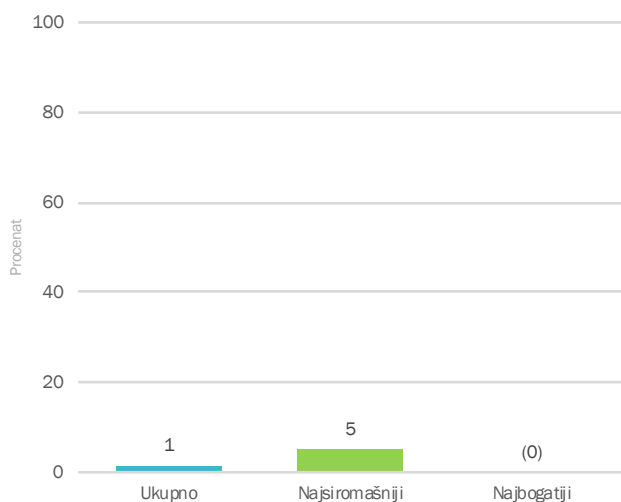
Ključne informacije

- Ne postoji razlika između procenata dječaka i djevojčica starosti 2–4 godine s kojima su neki odrasli članovi domaćinstva bili uključeni u aktivnosti koje promovišu učenje i spremnost za školu u posljednja tri dana, riječ je o 91% za djevojčice i dječake.
- Otac se malo češće bavi takvim aktivnostima sa djevojčicama (48%), a manje sa dječacima (41%).
- Procenat dječaka i djevojčica starosti 3–4 godine čiji je razvoj adekvatan u najmanje 3 od 4 domena (pismenost-poznavanje brojeva, fizički razvoj, socijalno-emocionalni razvoj i učenje) gotovo je isti – riječ je o 90% kod dječaka, odnosno 91% kod djevojčica.
- Slična je situacija i sa nasilnim disciplinovanjem. Ne postoje razlike između procenata dječaka i djevojčica starosti 1–14 godina koji su doživjeli iskustvo nasilnog disciplinovanja tokom 30 dana prije anketiranja (66%).
- 63% djevojčica i 71% dječaka godinu dana mlađih od zvaničnog uzrasta za polazak u osnovnu školu pohađalo je program obrazovanja u ranom djetinjstvu ili osnovno obrazovanje.

Svaka adolescentkinja i adolescent preživljava i napreduje: druga decenija života

Iako adolescencija donosi nove zdravstvene rizike i za djevojčice i za dječake, djevojčice se često suočavaju sa rodnim aspektima ranjivosti, koji ostavljaju doživotne posljedice. Komplikacije vezane za trudnoću i porođaj nalaze se među vodećim svjetskim uzrocima smrti djevojčica starosti 15–19 godina. Sprečavanje trudnoće u adolescenciji ne samo da poboljšava zdravlje adolescentkinja, već im pruža i mogućnosti da nastave školovanje, pripremajući ih za tržište rada i sticanje sredstava za život, povećavajući njihovo samopoštovanje i dajući im veći uticaj na odluke koje utiču na njihov život. Ipak, isuviše često, adolescentkinje nemaju pristup odgovarajućim uslugama seksualnog i reproduktivnog zdravlja, uključujući moderne metode kontracepcije. Uz to, uprkos većem riziku od zaraze HIV-om zbog izraženijih fizioloških ranjivosti i rodne nejednakosti, u odnosu na adolescente, adolescentkinje su često slabije upoznate sa načinima prenošenja HIV-a. Međutim, rodne norme negativno utiču i na dječake u adolescenciji. Na primjer, norme u vezi s muževnošću koje podstiču rizična ponašanja, često doprinose većoj upotrebi alkohola i duvana kod dječaka u adolescenciji, povećavajući stepen vjerovatnoće da će kasnije u životu biti žrtve nezaraznih bolesti.

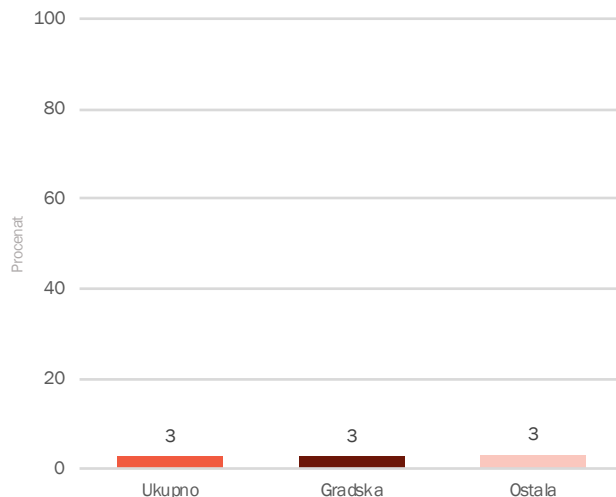
Rođenje živog djeteta ili trudnoća s prvim djetetom među djevojčicama starosti 15-19 godina

Procenat žena starosti 15-19 godina koje su rodile živo dijete ili su trudne s prvim djetetom, prema kvintilu bogatstva

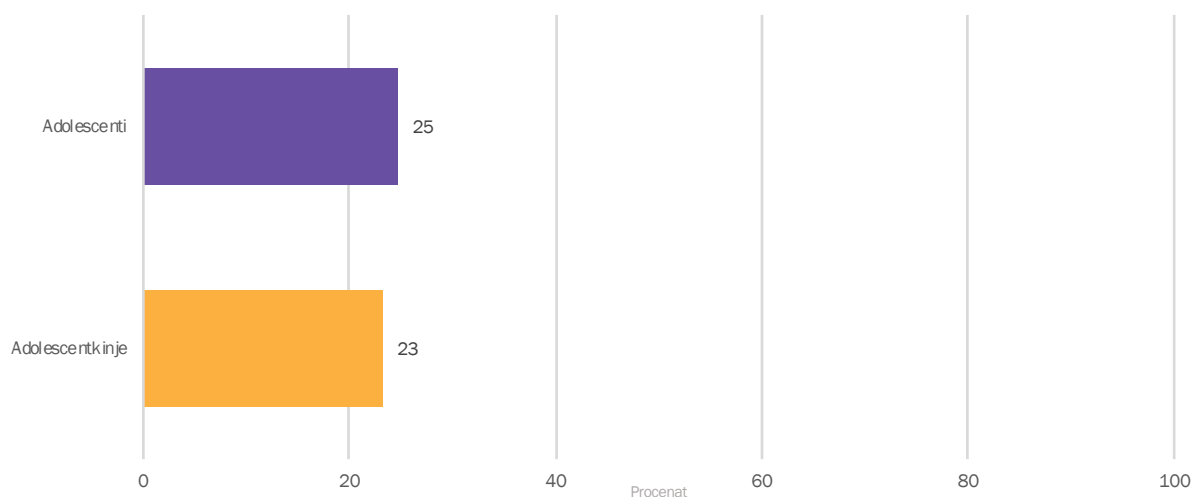
() Na osnovu 25-49 neponderisanih slučajeva

Rano rađanje djeteta – do 18. godne života

Procenat žena starosti 20-24 godine koje su rodile živo dijete do 18. godine, prema tipu naselja

Sveobuhvatno znanje o HIV-u

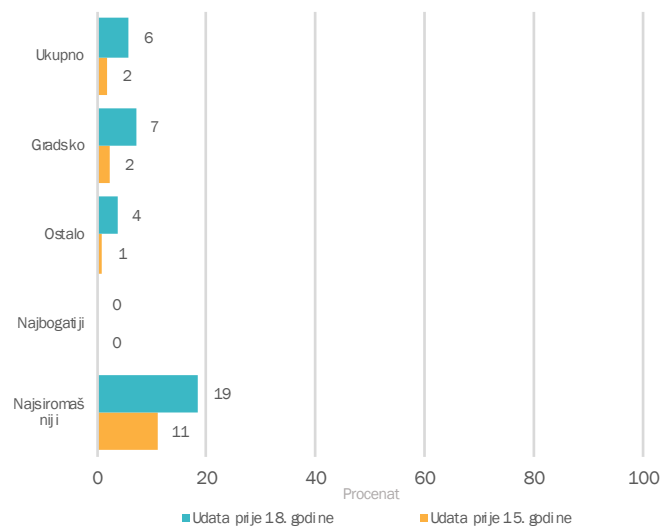

Procenat adolescenata starosti 15-19 godina koji poznaju dva načina prevencije HIV-a (ako imaju samo jednog vjernog nezaraženog partnera i koriste kondom svaki put), koji znaju da osoba koja izgleda zdravo može biti HIV pozitivna i koji odbacuju dvije najčešće zablude i bilo koju drugu zabludu.

Svaka adolescentkinja i adolescent zaštićen je od nasilja i iskorištavanja: druga decenija života

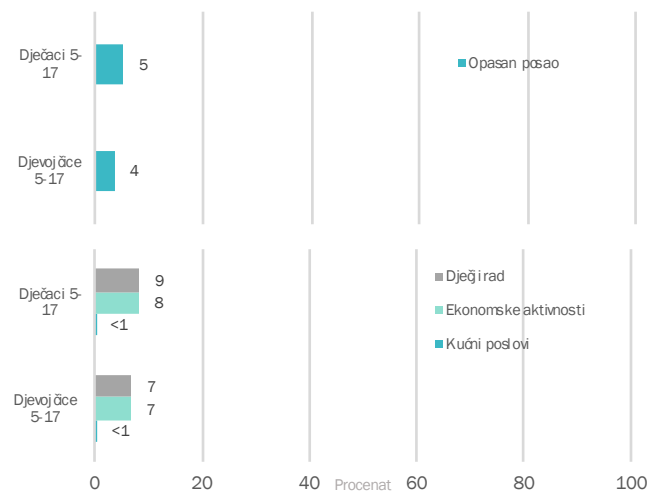
Adolescencija predstavlja doba jedinstvene ranjivosti na nasilje i iskorištavanje kada je riječ o djevojčicama. U mnogim državama brak prije 18. godine stvarnost je za djevojčice upravo zbog interakcije nekoliko faktora koji ih čine ranjivim, uključujući siromaštvo, socijalne norme, običajne ili vjerske zakone koji odobravaju ovu praksu, neadekvatni zakonodavni okvir i stanje sistema vođenja matičnih knjiga u državi. Dječji brak često ugrožava razvoj djevojčice tako što rezultira ranom trudnoćom i društvenom izolacijom, prekidajući njeno školovanje i ograničavajući joj prilike za karijeru i stručno usavršavanje. Često podrazumijeva značajnu starosnu razliku između djevojčice i njenog partnera, što je dodatno obeshrabruje i dovodi u veći rizik od partnerskog nasilja, polno prenosivih bolesti i nedostatka prava i mogućnosti da izrazi svoje mišljenje. Stavovi o fizičkom nasilju nad suprugama služe kao pokazatelj društvene prihvatljivosti intimnog nasilja partnera. Prihvatanje fizičkog nasilja nad suprugama, među djevojčicama i dječacima adolescentima, nagovještava da je teško očekivati da će udate djevojčice koje dožive nasilje potražiti pomoć, a da će nevjenčane djevojčice prepoznati zdrave i pravične veze ili biti u stanju da o njima pregovaraju. Rodno-zasnovana diskriminacija mogla bi se nazvati jednim od najprisutnijih oblika diskriminacije s kojim se suočavaju adolescentkinje, a koji ima dugotrajan i dalekosežan efekat na njihove lične životne putanje kao i na sve aspekte društvenog i ekonomskog razvoja. Iako se u većini regija djevojčice i dječaci podjednako uključuju u dječji rad, rod je taj koji utiče na vrstu aktivnosti kojima se dječaci i djevojčice bave, pri čemu djevojčice češće bivaju uključene u kućne poslove.

Dječji brak, SDG 5.3.1

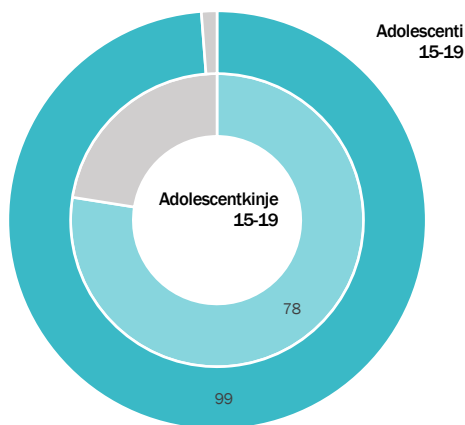
Procenat žena starosti 20–24 godine koje su se prvi put udale ili stupile u zajednicu prije 15. i 18. godine, prema tipu naseља i kvintilu bogatstva.

Dječji rad, SDG 8.7.1 i opasan posao

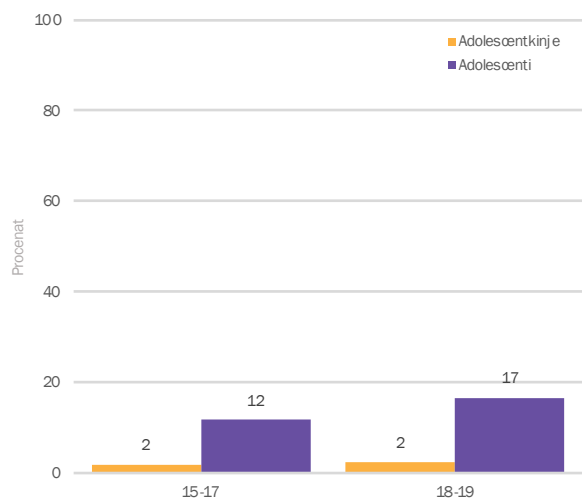
Procenat djece starosti 5–17 godina uključenih u dječji rad, prema polu, starosnoj grupi i vrsti aktivnosti
 * Napomena: Indikator uključuje djecu u prvoj i drugoj deceniji života
 ** Definicija dječeg rada koja se koristi za izvještavanje o SDG ne uključuje opasne radne uslove. Ovo je promjena u odnosu na prethodno definisani MICS6 indikator. Pored toga, prag broja sati kućnih poslova izmijenjen je tokom primjene MICS6, zbog promjene u definiciji SDG indikatora: Od 28 do 21 sati za obje grupe djece starosti 5–11 i 12–14 godina. U novoj definiciji više ne postoji maksimalni broj sati za kućne poslove za djecu starosti 15-17 godina.

Osjećaji sigurnosti, SDG 16.1.4 Razvrstavanje po starosti i polu

Procenat adolescenata starih 15-19 godina koji se osjećaju sigurno dok šetaju sami po svom kraju nakon zalaska sunca, prema polu

Stavovi prema nasilju u porodici

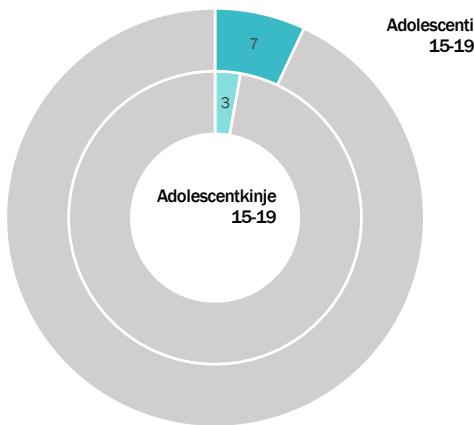

Procenat adolescenata starosti 15-19 godina koji opravdavaju fizičko nasilje nad suprugom iz bilo kojeg od sljedećih razloga: ako izlazi van kuće bez znanja supruga; ako zanemaruje djecu; ako se svađa se sa suprugom; ako odbija seks sa suprugom; ako joj zagori jelo, prema polu i starosnoj grupi

Svaka adolescentkinja i adolescent imaju jednake šanse u životu: Druga decenija života

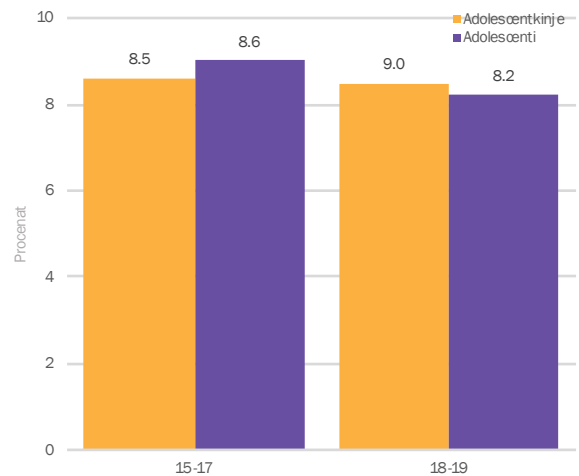
Kako bi bili osnaženi, djevojčice i dječaci u adolescenciji treba da budu građanski učesnici u procesu donošenja odluka koje utiču na njihov život i zajednicu. Osjećaj sigurnosti i oslobođenosti od straha od kriminala utiče na to kako se adolescenti kreću u samim zajednicama, kako pristupaju uslugama i ekonomskim mogućnostima i kako učestvuju u javnom životu. Adolescenti i adolescentkinje obično imaju različita shvatanja lične sigurnosti zbog različitih vrsta ranjivosti, posebno u odnosu na rodno nasilje i druge rodno-zasnovane oblike kriminalnih radnji. Zadovoljstvo životom mjeri nivo dobrobiti pojedinca ili kako pojedinac doživljava svoj život u cjelini. Mjerenje zadovoljstva adolescentkinja i adolescenata njihovim životima može pružiti važan uvid u njihovo mentalno zdravlje tokom životne faze kada se rodne norme konsoliduju, a kada djevojčice i dječaci bivaju suočeni s različitim faktorima rizika od poremećaja mentalnog zdravlja.

Diskriminacija i uznemiravanje

Procent adolescentkinja i adolescenata starih 15-19 godina koji su se u posljednjih 12 mjeseci osjećali diskriminisanim ili maltretiranim iz bilo kojeg razloga

Zadovoljstvo životom

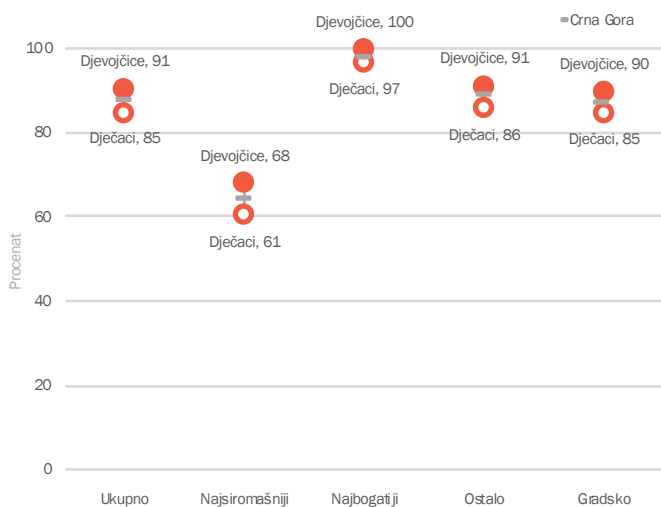

Među adolescentima starosti 15-19 godina, prosječna ocjena zadovoljstva životom na skali od 0 do 10, prema polu i starosnoj grupi

Svaka adolescentkinja i adolescent uči: Druga decenija života

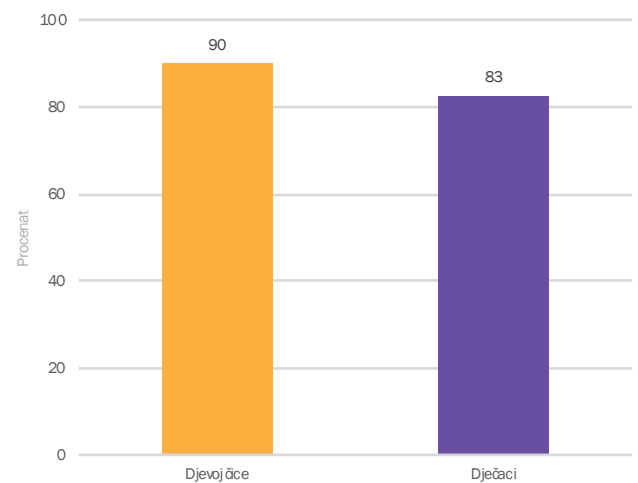
Iako se stopa pokrivenosti srednjim obrazovanjem povećava, napredak je daleko sporiji u odnosu na osnovno obrazovanje. Rodne razlike koje djevojčice dovode u nepovoljniji položaj takođe su izraženije i u većem broju država prisutnije su na nivou srednjeg nego osnovnog obrazovanja. Ipak, unapređivanje srednjoškolskog obrazovanja djevojčica jedna je od najtransformativnijih razvojnih strategija u koje države mogu da ulože. Završetak srednjeg obrazovanja donosi značajne pozitivne koristi djevojčicama i društvima – od povećanog dohotka tokom radnog vijeka i nacionalnih stopa rasta, do smanjenja dječjih brakova, zaostajanja u rastu, smrtnosti djece i majki.

Pohađanje srednje škole: Neto stopa pohađanja

Procent djece srednjoškolskog uzrasta koji pohađaju srednju školu ili više (prilagođena neto stopa pohađanja), prema polu, kvintilu bogatstva i tipu naselja

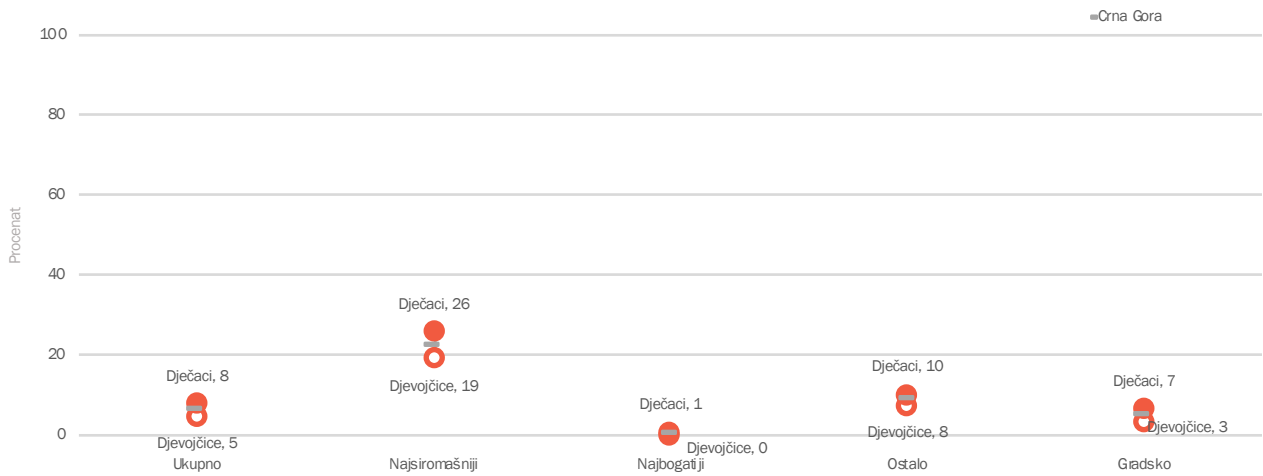
Završetak srednje škole

Procent djece koja su 3 do 5 godina starija od predviđenog uzrasta za posljednji razred srednje škole a koja su završila srednjoškolsko obrazovanje, prema polu

Svaka adolescentkinja i adolescent uči: Druga decenija života

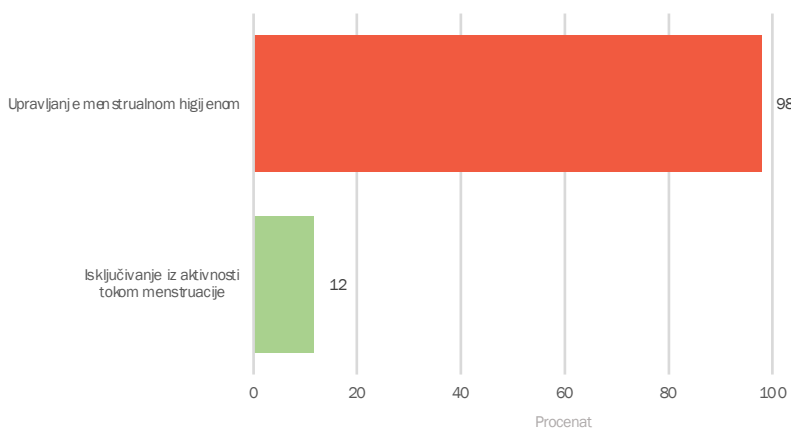
Djeca srednjoškolskog uzrasta koja ne pohađaju školu

Procenat djece srednjoškolskog uzrasta koja ne pohađaju ni osnovnu ni srednju školu, prema kvintilu bogatstva i području

Svaka adolescentkinja živi u sigurnom i čistom okruženju: druga decenija života

Održavanje menstrualne higijene

Sposobnost adolescentkinja da na privatni i dostojanstven način sigurno upravljaju svojim mjesečnim menstrualnim ciklusom od suštinskog je značaja za njihovo zdravlje, psihosocijalno blagostanje i mobilnost. Djevojke u okruženjima koja karakterišu oskudni resursi i u hitnim situacijama bez pristupa odgovarajućim objektima za održavanje menstrualne higijene i sredstvima potrebnim za isto, doživljavaju stigmatu i socijalnu isključenost, a istovremeno propuštaju važne obrazovne, socijalne i ekonomske prilike.

Održavanje menstrualne higijene: Među adolescentkinjama starosti od 15–19 godina koje su prijavile menstruaciju u posljednjih 12 mjeseci, procenat onih koje koriste odgovarajuća menstrualna higijenska sredstva i raspoložu privatnim prostorom za pranje i presvlačenje dok su kod kuće.

Isključivanje iz aktivnosti tokom menstruacije: Među adolescentkinjama starosti od 15–19 godina koje su prijavile menstruaciju u posljednjih 12 mjeseci, procenat žena koje nisu učestvovala u društvenim aktivnostima, školi ili poslu zbog posljednje menstruacije u posljednjih 12 mjeseci.

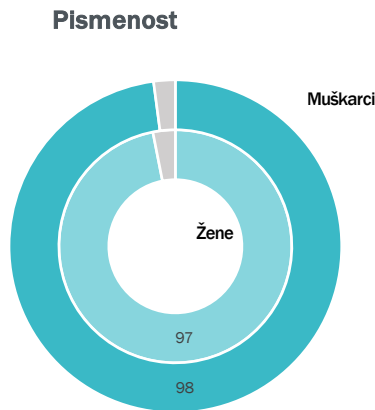
Ključne informacije

- Ne postoje velike razlike u procentima djevojčica i dječaka starosti 15–19 godina u pogledu sveobuhvatnog znanja o prevenciji HIV-a (25%, odnosno 23%).
- 3% adolescentkinja i 7% adolescenata starosti 15–19 godina osjećalo se diskriminisanim ili maltretiranim iz bilo kojeg razloga u posljednjih 12 mjeseci.
- Među adolescentkinjama starosti 15–19 godina, 98% onih koje su prijavile menstruaciju u posljednjih 12 mjeseci, koriste odgovarajuća higijenska sredstva i raspoložu privatnim prostorom za pranje i presvlačenje dok su kod kuće.
- Uz to, 12% adolescentkinja starosti 15–19 godina koje su imale menstruaciju nije učestvovalo u društvenim aktivnostima, školi ili poslu zbog posljednje menstruacije u posljednjih 12 mjeseci.
- 91% djevojčica i 85% dječaka srednjoškolskog uzrasta pohađalo je srednju školu ili viši stepen obrazovanja (prilagođena neto stopa pohađanja).
- Procenat žena starosti 20–24 godine koje su se prvi put udale ili stupile u zajednicu prije navršene 15. ili prije navršene 18. godine, najveći je među najsiromašnijom populacijom. Stupanje u prvi brak/zajednicu prije 15. godine zabilježen je među 11% žena starosti 20–24 godine, dok se ista pojava prije 18. godine bilježi kod 19% žena ove starosti.

Rodna ravnopravnost u odrasloj dobi

Da bi preživjela i napredovala, svoj djeci potrebna je briga i podrška odraslih žena i muškaraca. Briga i podrška mogu se značajno poboljšati podsticanjem rodne ravnopravnosti, koja je sama po sebi važan cilj, ali smanjenjem barijera vezanih za rod. Barijere vezane za rod uključuju nesrazmjerni nedostatak informacija, znanja i tehnologije, resursa i sigurnosti i mobilnosti žena i djevojčica, kao i rodnu podjelu rada i rodnih normi. Na primjer, nedostatak mobilnosti majke, zbog zabrane korišćenja prevoza ili nepostojanja istog. On također može predstavljati prepreku upisu djeteta u matičnu knjigu rođenih, ishrani i drugim ishodima u vezi s djetetom. Internalizacija rodni normi u vezi s očekivanjima od pripadnika muškog i ženskog pola kao i u vezi s njihovim ponašanjem može da utiče na stavove žena i muškaraca prema intimnom partnerskom nasilju i fizičkom kažnjavanju djece, kao i na sopstvenu percepciju lične dobrobiti, uključujući zadovoljstvo životom i očekivanja u vezi s budućnošću.

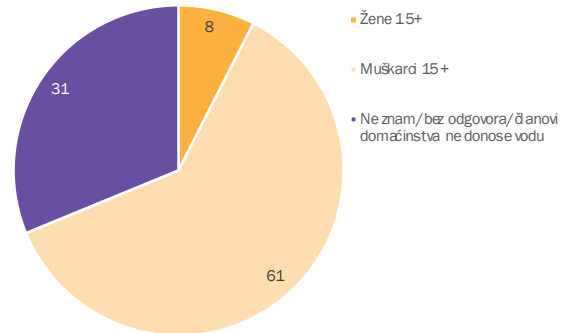
Pristup znanju

Procenat odraslih starosti 15-49 godina koji su pismeni, prema polu

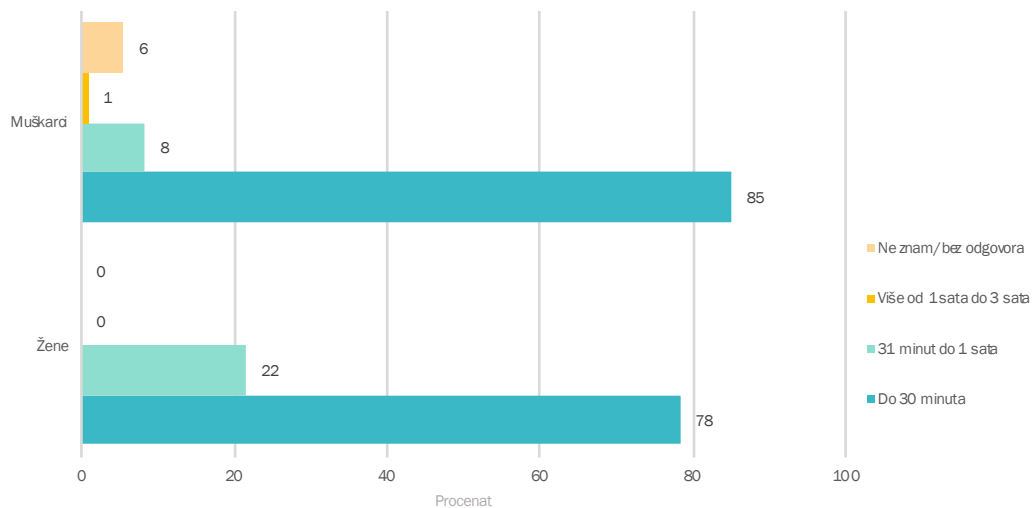
Vrijeme koje se odvaja za kućne poslove: donošenje vode

Ko donosi vodu?

Procentualna raspodjela članova domaćinstva bez pitke vode u prostorijama, prema osobi koja obično donosi pitku vodu koja se koristi u domaćinstvu

Vrijeme provedeno u donošenju vode

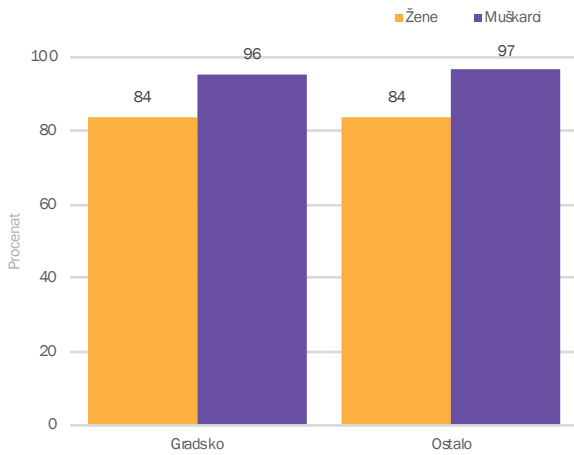

Procentualna raspodjela prosječnog vremena u toku dana utrošenog na donošenje vode po polu osobe koja je primarno odgovorna za skupljanje vode u domaćinstvima bez vode za piće u prostorijama

Rodna ravnopravnost u odrasloj dobi

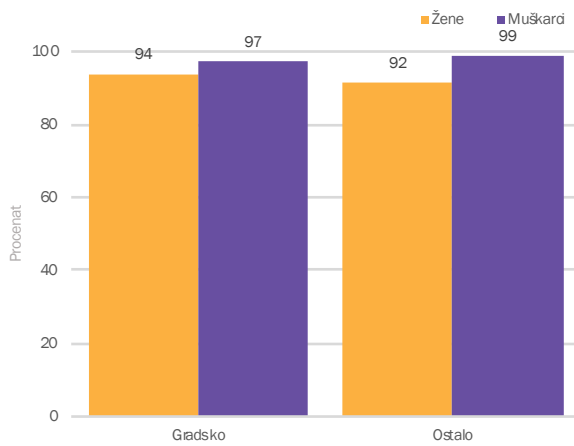
Sigurnost i bezbjednost

Osjećaj sigurnosti dok šetate sami, SDG 16.1.4 razvrstavanje po polu

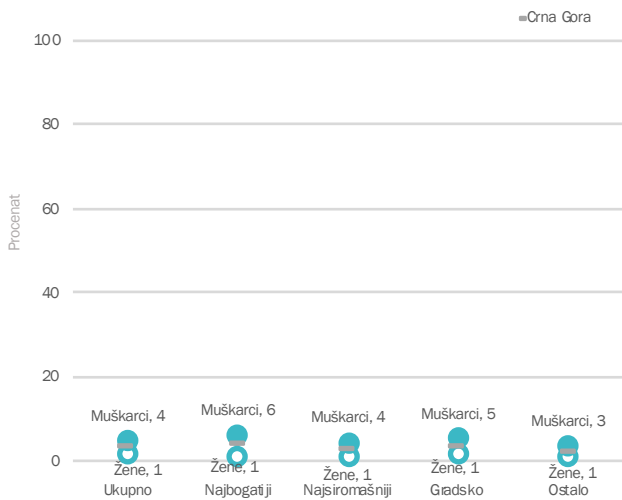
Procenat odraslih koji se osjećaju sigurno dok šetaju sami po svom kraju nakon zalaska sunca, prema polu i tipu naselja

Osjećaj sigurnosti dok ste sami kod kuće

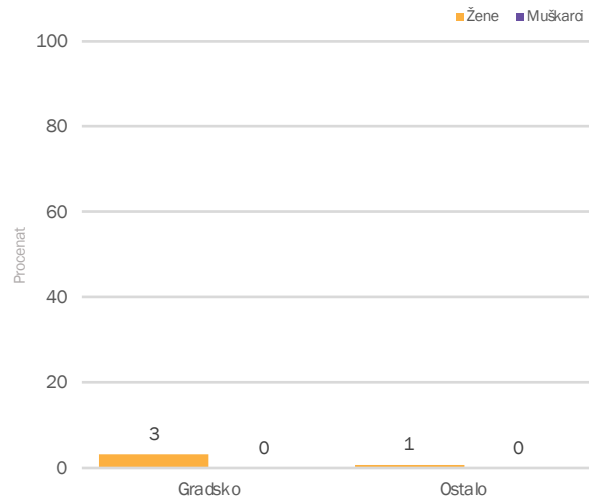
Procenat odraslih (starosti 15–49 godina) koji se osjećaju sigurno dok su sami kod kuće nakon zalaska sunca, prema polu i tipu naselja

Viktimizacija

Procenat odraslih starosti 15–49 godina koji su u prošloj godini doživjeli fizičko nasilje pljačku ili napad, prema polu, kvintilu bogatstva i tipu naselja

Diskriminacija i uznemiravanje

Procenat odraslih starosti 15 do 49 godina koji su se u posljednjih 12 mjeseci osjećali diskriminisanim ili maltretiranim zbog svog pola, po polu i tipu naselja

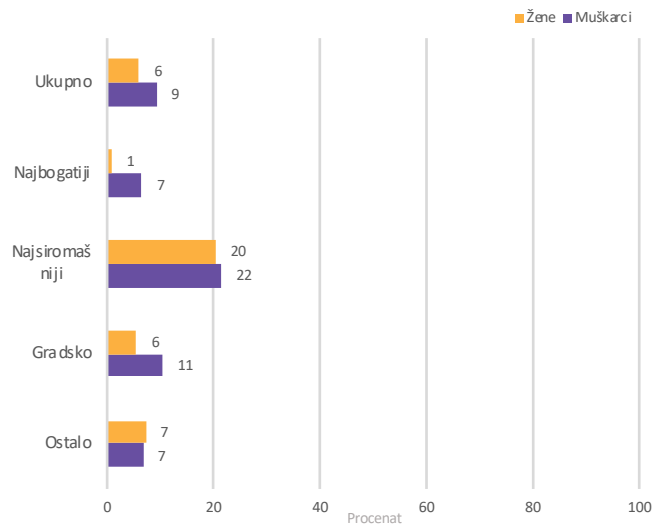
Ključne informacije

- U Crnoj Gori je 98% muškaraca i 97% žena starosti 15–49 godina pismeno.
- Među članovima domaćinstava u čijim prostorijama nema vode za piće, muškarci stariji od 15 godina donose vodu za piće za domaćinstvo u 61% slučajeva.
- 84% žena i u gradski i u ostalim naseljima osjeća se sigurno dok po mraku šetaju same po svom kraju.
- Udio muškaraca koji se osjećaju sigurno dok po mraku šetaju sami po svom kraju nešto je veći nego među ženama (97% u ostalim i 96% u gradskim naseljima).
- 94% žena i 97% muškaraca starosti 15–49 godina u gradskim naseljima osjeća se sigurno kada su sami kod kuće kada padne mrak. Procenat u ostalim područjima je 92% kod žena i 99% kod muškaraca u ovoj starosnoj grupi.
- 10% žena i 4% muškaraca vjeruje da je za pravilno vaspitanje, odgoj ili obrazovanje djeteta potrebno fizičko kažnjavanje.

Rodna ravnopravnost u odrasloj dobi

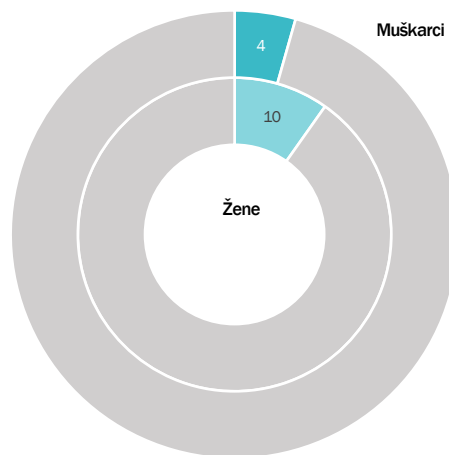
Ženski i muški stavovi i očekivanja

Stavovi prema nasilju u porodici

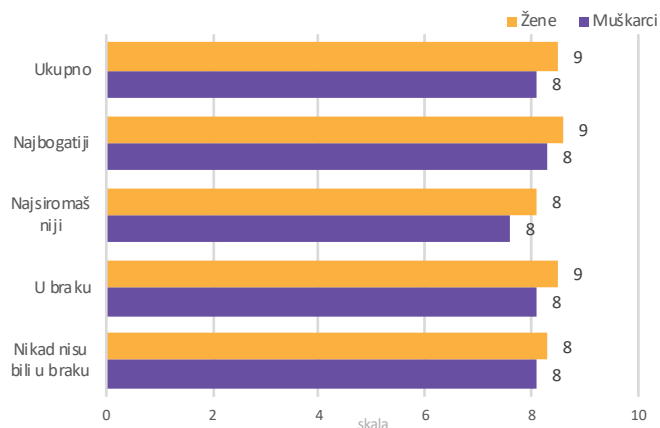
Procenat odraslih starosti 15–49 godina koji opravdavaju fizičko nasilje nad suprugom iz bilo kojeg od sljedećih razloga: ako izlazi van kuće bez znanja supruge; ako zanemaruje djecu; ako se svada se sa suprugom; ako odbija seks sa suprugom; ako joj zažori jelo, prema kvintilu bogatstva i tipu naselja

Stavovi prema fizičkom kažnjavanju

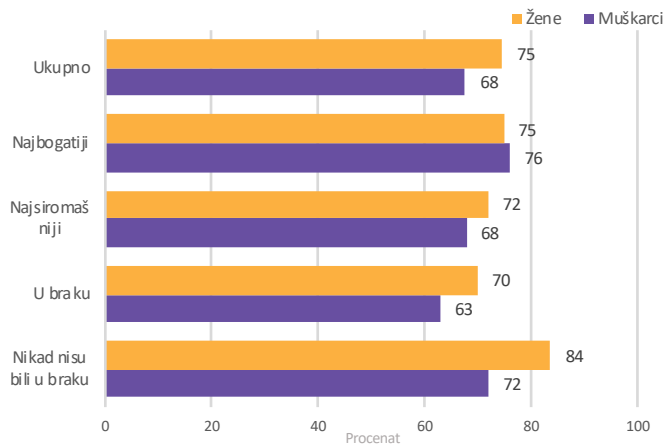
Procenat onih koji se staraju o djetetu a koji smatraju da je fizičko kažnjavanje neophodno kako bi se dijete pravilno vaspitalo, odgajalo ili obrazovalo, prema polu staratelja

Zadovoljstvo životom

Među odraslima starosti 15–49 godina, prosječno zadovoljstvo životom na skali od 0 do 10, prema polu, kvintilu bogatstva i bračnom statusu. Viši rezultati ukazuju na viši nivo zadovoljstva.

Percepcije boljeg života

Procenat odraslih starosti 15–49 godina koji očekuju da će im se život poboljšati za godinu dana, prema polu, kvintilu bogatstva i bračnom statusu

Istraživanje višestrukih pokazatelja u Crnoj Gori (MICS) sprovela je Uprava za statistiku (MONSTAT) tokom 2018. godine u sklopu globalnog MICS programa. Tehničku podršku obezbijedio je Dječji fond Ujedinjenih Nacija (UNICEF). UNICEF, Vlada Crne Gore i UNHCR pružili su finansijsku podršku.

Cilj ovog kratkog pregleda je da se sa javnošću podijele odabrani rezultati Istraživanja višestrukih pokazatelja u Crnoj Gori za 2018. godinu, koji se odnose na rodnu ravnopravnost. Podaci iz ovog pregleda mogu se naći u tabelama TC.10.1, TC.11.1, PR.2.1, PR.2.2, PR.3.3, PR.3.4, PR.6.1W, PR.6.1M, PR.7.1W, PR.7.1M, PR.8.1W, PR.8.1M, EQ.3.1W, EQ.3.1M, EQ.4.1W, EQ.4.1M EQ.4.2W, EQ.4.2M,

LN.1.2, LN.2.3, LN.2.6, LN.2.7, TM.2.2W, SR.6.1W, SR.6.1M, WS.1.3, WS.1.4, WS.4.1 i WS.4.2.

Dodatni statistički pregledi i Izvještaj o rezultatima istraživanja za ovo i druga MICS istraživanja dostupni su na sljedećoj adresi mics.unicef.org/surveys.